

Een voortgaande messias

Kijk me aan. Dat zei Prem Radhakishun tegen een jongen, in het tv-programma 'de herkansing'. Die jongen, 15 jaar oud, was aan het vastlopen: ruzies thuis, geen grip op school. Hij gebruikte dat vastlopen als excuus om nog vaster te lopen, en geen actie te ondernemen om er uit te komen. Terwijl die jongen naar de grond kijkend weer een reeks mooie uitvluchten en halve voornemens uitte, zei Prem: kijk me aan. En de jongen keek en zag dat hij gezien werd. Dat herhaalde zich nog enkele malen, tot die jongen echt begreep dat het in zijn eigen handen was om iets van zijn leven te maken of niet. Aan het einde van de uitzending stond die jongen met een rechte rug en open blik te vertellen over het nieuwe begin dat hij ging maken.

De parallel met de lezing maakt Prem nog niet direct tot een nieuwe Jezus, maar deze communicatie heeft wel oude papieren, zoveel is duidelijk. Het gaat me om dat durven zien wat er is en om dat aankijken dat iemand de rug doet rechte en de blik doet openen. Beide gebeuren in de ontmoeting tussen Jezus en de blinde. Duidelijk is dat de leerlingen niét zien wat er is. Ziende blind zijn ze en horende doof want die lijdensvoorspelling, die komt ook niet bij hen binnen. De derde lijdensaankondiging inmiddels, hetgeen in bijbelse termen zoveel betekent als dat het tijd is om die woorden serieus te nemen. Maar de leerlingen zijn gespitst op een andere gang van zaken. Zij zien uit naar een triomfantelijke intocht, een soort zegetocht in Jeruzalem rond Jezus als grote verlosser, messias, gezalfde. Ja dat allemaal, zoals de profeten al hoopten: als de messias, de masjiach, eenmaal komt dan breekt de tijd van vrede en gerechtigheid aan, dan komt het allemaal goed. De bril van de leerlingen is gekleurd door hun verwachtingen. Zoals bij mij thuis iemand onlangs in de voorraadkast naar de couscous zocht. Twee zakken couscous liggen daar overduidelijk voorradig te zijn, maar de ogen waren gefixeerd op een rechthoekig pak. En dan zul je die plastic zakken nooit vinden. Zo keken de leerlingen naar Jezus. En beseften niet dat een belofte op verschillende manieren vervuld zou kunnen worden.

En dan is er blinde man. Hij staat achter al die mensen. Hij hoort er eigenlijk niet bij. Bedelaar ongetwijfeld. Lastig dus. Kan je beter maar negeren. Bovendien kan hij toch niet zien wat er gaande is. Maar aan een paar woorden van de omstanders heeft hij genoeg om te weten wie daar passeert. 'Zoon van David', zegt hij dan. 'Zoon van David, ontferm u over mij.' De blinde gebruikt een naam die nog niet eerder klonk. Een titel die staat voor hoop en verwachting, voor verheffing van de kleine mens, de ontrechte. En dat terwijl even tevoren Jezus opnieuw zijn lijdensweg had aangekondigd. De blinde ziet dus iets wat anderen nog niet zagen. Legt verbanden die de leerlingen ontgaan. De blinde ziet Jezus inclusief diens naderende lijden, spreekt hem desalniettemin met die oude messias-titel aan en vraagt hem vervolgens om hem zijn zicht te geven. Zo plaatst Lucas niet alleen de blindheid van de blinde in een ander licht, maar ook de grootsheid van de messias. Het is allemaal net even anders, zoals alle zondagen hiervoor ook al klonk.

Om ontferming vraagt de blinde. Niet om geld, maar om ontferming. Dan begint in mij die aria uit de Mattheus Passie te klinken, *erbarme dich*. Voor velen een hoogtepunt, of zal ik zeggen een herkenbaar dieptepunt in het eigen bestaan; al die verlatenheid en wanhoop die Petrus overvalt nadat hij Jezus heeft verraden. Hij reikhalst naar iemand die erbarmen heeft, naar iemand die zich ontfermt over jou met je hele hebben en houden zoals je dat zelfs aan je meest dierbaren niet wilt uitspreken. Het verlangen om gekend en gezien te worden. *Erbarme dich*. *Ontferm u over mij*. *Kyrie eleison*. Laat mij niet alleen in deze verlatenheid. Het is de verlatenheid die Jezus zal kennen, gaande zijn weg, voltrekkend zijn missie tot op het kruis waar die verlatenheid ook tot een bede om ontferming wordt.

Er is anoniem boekje, midden 19^e eeuw gedateerd, dat 'De weg van de pelgrim' heet. Hierin oefent een pelgrim zich in het zogeheten Jezus-gebed. Dat luidt 'Heer Jezus Christus ontferm u over mij.' Het is het verhaal van een man die heeft gehoord over de krachtige werking van dit gebed en het zich eigen wil maken. Dat betekent dat hij deze bede zo vaak moet herhalen dat het gebed voortdurend in hem zal gaan rondzingen (het bidt zichzelf als het ware) en in zijn hart betekenis krijgt. Al biddend leert hij te leven in vertrouwen. Vertrouwen op ontferming. Vertrouwen dat het goed komt met hem. Dat zorgen maken geen zin heeft, dat dit gebed voldoende is. Hij leeft als een lelie op het veld. Zijn zorgeloosheid is geen naïeviteit maar vertrouwen.

Daarmee is de bede 'Heer Jezus Christus ontferm u over mij', dus niet een gebed om oplossingen, of om de vervulling van alle uitstaande beloften. Daartoe bidt die zwerver niet. En die blinde eigenlijk ook niet. Nee, alleen ontferming vraagt hun gebed. Niet alleen te zijn. Niet verlaten te worden in eenzame tijden. De bede om ontferming is een expressie van vertrouwen. Vertrouwen dat er een mens is die weet heeft van jou. Die naast je is in het uithouden, en duidelijk maakt dat anderen voor jou die weg van de mens gingen, tot in de dood en ver daar voorbij. Daar is vertrouwen voor nodig. Vertrouwen is een beweging van het hart, een toewending van de ziel naar het ongewisse in de overgave dat er geen andere weg door het leven is dan vanuit de plaats waar je staat.

Precies daarover gaat het antwoord van Jezus aan de blinde 'uw vertrouwen heeft u gered'. En eigenlijk is dat waar het steeds om gaat bij Lucas. Bij de storm op het meer spreekt Jezus zijn leerlingen aan op hun gebrek aan vertrouwen. En in vier andere ontmoetingen, met de lamme, met de zondige vrouw die zijn voeten zalft, de bloedvloeiende vrouw die zijn kleed aanraakt, en een melaatse (5,20; 7,50; 8,48; 17,19) benoemt Jezus steeds hun vertrouwen als oorzaak van hun genezing. Laat Jezus zien dat vertrouwen voldoende is om anders in het leven te staan.

Vorige week verhaalde een van de nieuwsprogramma's over een vrouw in Haiti die - na dagen onder het puin te hebben geleefd - alsnog gered was. Plunderaars hadden haar geroep gehoord. Ruim een week had ze het volgehouden, zonder eten of drinken, maar wel met een gebed. Zo vertelde ze: ze had al die tijd gebeden. Hebreeën 11. Klaarblijkelijk kende ze het uit haar hoofd. Misschien was het ook een lied uit haar kerk. Hebreeën 11 is een soort litanie over mensen die in vertrouwen durfden te leven, hun land verlieten, de grootmachten trotseerden, die eenzaamheid verdroegen. Zonder garanties op het beloofde land bouwden ze aan de fundamenten. Over al die voorgangers in het geloof zong deze vrouw. Een lange stoet mensen die in vertrouwen niet opgaven. Niek Schuman heeft eens een vervolg geschreven op die litanie, en daar namen aan toegevoegd als Kaj Munk, Etty Hillesum, bisschop Romero. Het gaat almaar door. Zo zong die vrouw en ze voegde zich in die stoet.

Voor mij krijgt de messias steeds weer gestalte in al die mensen die dit verlangen hoog houden, die durven vertrouwen tegen alle puinhopen in, die de kiemen van het Koninkrijk Gods koesteren en verdedigen. Zij dragen de messiaanse verwachting. Al eeuwen. Sinds mensenheugenis. Mensen die zien en zich durven uitspreken. Mensen die weten wat heil brengt en wat niet, en daarbij de duisternis niet vrezen. Jezus werd bij uitstek gestalte van dit vertrouwen dwars tegen bedreiging en dood in. Hij tekende de contouren van een messiaans mens, vulde ze met zijn onvoorwaardelijke toewending tot god en mensen. Zoals hij zei 'kijk me aan!', 'sta op', 'ontwaakt', 'vertrouwen is uw redding'. Wat een uitzicht.

Gelezen: Lucas 18, 31-43

Mirjam Wolthuis